

НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні ефективний розвиток підприємств характеризується інтелектуалізацією основних факторів виробництва та формуванням потужного інноваційного потенціалу. Постійне оновлення ідей, новацій та просування інноваційного продукту стає найактуальнішою проблемою функціонування підприємства. У зв'язку з цим, підприємства повинні підвищувати якість інтелектуальної складової як визначального напрямку формування та розвитку інноваційної діяльності підприємства. Збільшення нематеріальних активів підвищує рівень його інноваційної діяльності та управління її розвитком саме в контексті інтелектуальної складової.

Тематиці нематеріальних активів та їх впливу на інноваційний розвиток присвячені праці багатьох науковців. Є. Бруклін вважає, що на сьогодні для підприємств найбільшу цінність мають такі нематеріальні активи, які треба включити в складову інтелектуального капіталу, як кваліфікація персоналу, бренд, нові технології, корпоративна культура та ін. [1]. Він також розглядає підприємство як суму матеріальних активів та інтелектуального капіталу (нематеріальні активи). Під інтелектуальним капіталом (нематеріальними активами) він розуміє: ринкові активи (портфель замовлень, ліцензії, франшизи, торгові марки), інтелектуальну власність (ноу-хау, патенти, авторські права), людські активи (знання, навички, творчі здібності, лідерські якості та ін.), інфраструктурні активи (технології, методи та процеси, які роблять роботу підприємства можливою). Д. Нортон та Р. Каплан визначають нематеріальні активи як основне джерело створення вартості підприємства та розділяють їх на: людський капітал (вміння, талант, знання), інформаційний капітал (бази даних та ін.), організаційний капітал (культура, лідерство, висококваліфікований персонал та ін.) [2].

На нашу думку нематеріальні активи слід визначати як цінності (знання, навички, виробничий досвід), які використовуються у виробництві з метою максимізації прибутку та інших економічних та технічних результатів. Їх слід підрозділяти на: людський, клієнтський та структурний капітал.

Людський капітал має безпосереднє відношення до людини, та на рівні підприємства до його персоналу (знання, практичні навички, творчі здібності) [3]. До нематеріальних активів, що впливають на інноваційний розвиток в людському капіталі слід відносити лідерство, спроможність вирішувати проблеми, умови праці, залучення та відбір персоналу, планування кар'єри, премії та винагороди, задоволення працівників працею, а також знання, функціональні навички та досвід. Також треба виділити інноваційну культуру, що активно розробляє та впроваджує інноваційні ідеї. Саме вона є вихідним пунктом активізації інноваційних процесів на підприємстві. Не менш важливою в процесі підтримки інноваційного розвитку є роль менеджерів. Від менеджерів значною мірою залежить чи будуть прийняті до уваги та реалізовані інноваційні ідеї та розробки. До людського капіталу також слід відносити ноу-хау, що не відокремлюються від конкретної фізичної особи.

Підприємство не може розвиватися інноваційно без сприятливого зовнішнього середовища та стійких відносин з партнерами. Клієнтський капітал забезпечує постійну взаємодію різних структур для підтримки інноваційного розвитку, тому що результатом цієї взаємодії є створення стійкого позитивного ставлення до підприємства та його продукції.

До нематеріальних активів, що впливають на інноваційний розвиток в структурному капіталі слід віднести права інтелектуальної власності, інформаційні ресурси, ефективність формальних комунікацій та ін. При всій своїй розрізненості саме цей вид капіталу найбільше відповідає тому, що називається нематеріальними активами. Він забезпечує формалізацію та документування знань та досвіду, що можуть бути використані для інноваційного розвитку [4]. Його можна також трактувати як організаційні спроможності підприємства відповідати потребам ринку. Він також дозволяє розробляти такі форми, методи і структури, що дають можливість ефективно відбирати, створювати та поширювати знання, а також організувати їх у систему, яка буде доступна для всіх робітників для досягнення синергетичного ефекту від спільної діяльності.

Таким чином, нематеріальні активи в сучасних умовах функціонування підприємств є провідним інструментом інноваційного розвитку. Через гармонійне поєднання та ефективне впровадження нематеріальні активи дають змогу: підвищувати продуктивність шляхом формування та розвитку нової продукції та технологій; здійснювати управлінські мотивації, що надає можливість підвищувати конкурентоспроможність.

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: ключ к успеху в новом тысячелетии / Пер. с англ., под ред. Л. Н. Ковачин Питер, 2001 - 288 с.

2. Роберт Каплан, Дейвид Нортон. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию.- М.: Изд-во «Олимп-Бизнес», 2007.- 304 с.

3. Как превратить знание в стоимость: Решение от IBM Institute for Business Value/ Сост. Э. Лессер, Л. Прусак.- М.: Альпика Бизнес Букс, 2006.- 296 с.

4. Клейнер Г. Б. Стратегия предприятия.- М.: Дело, 2008.- 340 с.